

Den foreliggende plantegeografi over troperne er med sine små 1000 sider et stort værk; det er ved siden af Richards »The Tropical Rain Forest« tidens største håndbog inden for emnet.

I bind I gives et rids af de vigtigste tropiske planter, deres spredningsmekanismer, udbredelsesmønstre og fortolkninger af disse, samt problemet om de tropiske floraers oprindelse — derunder palæogeografiske migrationer. Et andet hovedafsnit beskriver tropeplanternes biologi med utallige spændende eksempler.

Bind II er helliget den tropiske plantekologi, herunder et helt kapitel om Raunkjær's klassificering, sluttende med en beskrivelse af de generelle tropiske plantesamfund.

Det er svært at vurdere et så stort værk efter fortjeneste. Jeg har selv haft megen fornøjelse af at slå emner som »afbrænding« og »vegetation og udvikling af lateritskjold« op. På disse felter var dækningen god og up-to-date. Så vidt en ikke-botaniker kan bedømme det, er det en overordentlig nyttig håndbog, der her foreligger. For geografer så meget des mere, som en række af geografiens største udfordringer er forbundet med problemet om tropelandenes udvikling.

Sofus Christensen

S. Rehm & G. Espig: *Die Kulturpflanzen der Tropen und Subtropen.*

Ulmer's Taschenhandbücher. Verlag Eugen Ulmer, Stuttgart 1976. 496 s., 104 fig., 55 tab. 19 cm. DM 36,00.

I lyset af sin regionale begrænsning er det utroligt, hvad der er kommet med i dette kompendium over nytteplanter. Bogen er inddelt efter produktets art, ca. halvdelen anvendes på fødevarerplanter. De vigtigere planter behandles på 3-4 sider, hvor man får kortfattet men god besked om botanik, økologi, dyrkningsforhold, produktionens størrelse og anvendelse. De mindre vigtige planter (som i grupper kan have stor betydning) behandles mere oversigtligt bl.a. ved hjælp af nogle meget effektive skemaer. F.eks. får man om ca. 100 foderplanter besked om: botaniske navne, lokale trivialnavne, generel klimatilpasning, tørke- og saltresistens, vegetationsperiode, formering, foderegnetthed og litteraturreferencer. De talrige referencer (1577 nummererede) og stikord (4500 skønnet) gør bogen til en god håndbog til kort orientering og som udgangspunkt for videre detektivarbejde.

Henning Mörch

J. Humlum: *Kulturgeografi 1.*

8. udgave i samarbejde med H. Sylvian Thomsen. Gyldendal, København 1977. 581 s., talr. ill. 26 cm. Kr. 280,00.

Med dette tekstbind, der har fået titlen Kulturgeografi indledes 8. udgave af Kulturgeografisk Atlas. Den stadige forøgelse af stoffet fra udgave til udgave er nu resulteret i, at tekstbindet er delt i to. Det foreliggende bd. I indeholder de almene kulturgeografiske emner med et befolkningsafsnit på 60 sider, samt den primære produktion: landbrug, skovbrug, fiskeri, med kunstvanding som det største enkeltafsnit. Det meste talmateriale er ført frem til 1974, men med de ændringer, der sker i verdensøkonomien i disse år, må brugeren nok følge det yderligere op.

Bindet lever helt og fuldt op til Atlasset for længst fastslåede renommé. Udstyret er fornemt, og man forstår, at der har været et vældigt billedforråd at øse af, se blot udvalget til kapitlerne om kvægavl og kvægprodukter. Selv om undervisningsmetoder ændrer sig enormt i disse år, vil vi aldrig kunne overvurdere et værk, der simpelthen »har det hele«. Man ved, der er viden at hente, hvadenten man slår op under centrale eller mere perifere emner og ser hen til bd. 2.

Ruth Helkiær Jensen

U.I. Küpper und E.W. Schamp (hrsg.): *Der Wirtschaftsraum.*

Beiträge zu Methode und Anwendung eines geographischen Forschungsansatzes. Erdkundliches Wissen, H. 41. 1975. 294 s., 10 fig., 15 kort. 24 cm. DM 36,00.

W. Lauer (hrsg.): *Landflucht und Verstädterung in Chile.*

Erdkundliches Wissen, H. 42. 1976. 149 s., 41 fig., 24 fotos, 3 kort. 24 cm. DM 48,00.

H.K. Barth: *Probleme der Wasserversorgung in Saudi-Arabien.*

Erdkundliches Wissen, H. 45. 1976. 33 s., 3 figl, 5 kort. 24 cm. DM 18,00.

Franz Steiner Verlag GmbH. Wiesbaden.

I den række af »Beiheften«, der er kommet gennem de sidste ti år, har Geogr. Zeitschrift dels udgivet en række monografier og dels — som det er tilfældet med nr. 41 — samlinger af enkeltbidrag omkring et emnekompleks eller en person. »Der Wirtschaftsraum« er et festskrift til prof. E. Otremba, og emnerne knytter sig til fødselarens mange interesseområder, der fremgår af en pub-

likationsliste på ca. 130 numre. 18 bidrag behandler kulturlandskabet med vægt på dets opdeling ud fra erhvervsforhold. De første artikler er meget definatoriske, men giver også konkrete eksempler på regionale inddelinger; det næste afsnit — Wirtschaftsräume im zeitlichen Wandel — indledes med H. Flohns påpegning af klimaændringer og menneskets indflydelse herpå som et uundgåeligt problem i fremtidens globale planlægning; dernæst følger »Bomuldsbæltet i sydstatene« som et landbrugsgeografisk eksempel, Kølnområdet med dets industripræg og til sammenligning hermed et »venezolanschen Ruhrgebiet« omkring Ciudad Guayana. Det tredje afsnit behandler erhvervsregioner i planlægning og politik.

Kr.M. Jensen

J. Lenihan & W.W. Fletcher (eds.): *Environment and man.*

Vol. 1: Energy resources and the environment. XII + 194 s., talr. fig. 22 cm. L: 4,15 Pund, B: 8,30 Pund.

Vol. 2: Food, agriculture and the environment. XII + 130 s., talr. fig. 22 cm. L: 3,15 Pund, BJ: 6,30 Pund.

Blackie & Sons Ltd. Glasgow 1975.

Bind 1 indeholder 6 kapitler formet som selvstændige artikler. I) Energi og menneskets behov, II) Energistrømmen gennem det tekniske samfund, III) Økonomisk anvendelse af energi og materialer, IV) Energi på den internationale scene, V) Atom og miljøet, VI) Direkte brug af solenergi.

Behandlingen af emnerne er holdt på et ikke-krævende plan; der er medtaget et meget stort antal aspekter, så fremstillingen kan danne basis for de følgende bind i serien. Datamaterialet, der er benyttet, er hovedsagelig britisk. Det er vanskeligt at fremhæve enkelte kapitler, dog vil kapitel II måske have en speciel interesse, fordi det er en behandling med videre perspektiv af det US-amerikanske energiforbrug af Earl Cook (kendt fra bl.a. Scientific American). Som helhed leverer dette bind en god basis for indsigt i energispørgsmål, så vidt en ikke-specialist kan bedømme det. Bindet har en særlig charme ved sine provokerende spørgsmål, som f.eks.: »Hvad er en rimelig pris på olie?«

Bind II består af fem selvstændige dele med hver sin forfatter. Emnerne er: 1) Landbrugets energiforbrug, 2) Dyrkningsens miljømæssige virkninger, 3) Den optimale anvendelse af planter, 4) Land-

brugskemikalier og miljø og 5) Fødevarer, landbrug og fabrikker.

Selvom bogens størrelse sætter grænser for, hvad behandlingen af emnerne omfatter, er det en forbavsende god oversigt, der gives over problemerne. Behandlingen bygger på en mængde recente — især britiske kilder, til hvilke der gives en fyldig henvisning.

Som introduktion til emnerne eller som supplement til amerikansk litteratur er bogen meget værdifuld.

Sofus Christiansen

Ch.F. Bennett: Man and Earth's Ecosystems.

An introduction to the geography of human modification of the earth. John Wiley & Sons, London, 1975. 331 s., ill., 8,25 Pund.

University of California har en geografisk tradition, der minder meget om den danske: vekselvirkningen mellem naturmiljø og samfund er et centralt emne. I den foreliggende bog behandles Jordens storregioner hver for sig på den måde, at den naturlige vegetation og dyrelivet beskrives som baggrund for de hovedændringer, udnyttelsen har forårsaget. Selve udnyttelsessystemerne skitseres kun i store træk, til gengæld beskrives deres virkninger mere detaljeret. Man underrettes om en lang række af de menneskeudløste miljøproblemer fra kaninplagen i Australien over strip-mining ødelæggelsen i USA til Salvinia-tilgroningen i Karibæen: et helt katalog over menneskenes uforstand. Bogen er spændende læsning og et fagligt værdifuldt supplement til vanlig økonomisk-geografisk litteratur.

Sofus Christiansen

Earl Cook: Man, energy, society.

W.H. Freeman & Co. Ltd., San Francisco 1976. 478 s., 113 fig., 23 cm. Cloth 10,40 Pund, Paper 5,00 Pund.

Efter 1960'ernes optimisme ser det ud til, at 70'erne bliver præget af besindelse og eftertanke. 'Man, Energy, Society' er et forsøg på at belyse de meget alvorlige problemer, der er knyttet til 'energiforbrugets fysiske økonomi'. Bogen behandler et meget stort materiale til belysning af emneområdet, og det gøres grundigt og godt, uden at den almindelige læsers forudsætninger brister. En række samfundsvigtige energiforbrugende processer behandles. I historisk perspektiv anskues derefter de rammer, beherskelsen af teknologiråvarer har sat for samfundsfunk-

tionerne. Bogens største styrke er dog nok dens fremlæggelse af en lang række arbejder, der belyser energianvendelse i den amerikanske hverdag: til boligopvarmning, biltransport, fødevarerfremstilling etc. Til slut trækkes fremtidsperspektiverne op på en måde, så læseren tvinges til at tænke med selv.

Cook's bog er måske den bedste i den serie af energiproblembøger, der startede med Cottrell 1955. Der er da fejl i den, men de synes ikke mange. Befriende er det, at den missionerende tendens, som er almindelig i problembøger, er søgt undertrykt. Både kritikere og forsvarere af den vestlige verdens (energi-) dispositioner vil finde meget materiale her. Som geograf stilles man nu over for den udfordring, der ligger i f.eks. at betragte lokaliseringproblemer energetisk. Til dette lægger bogen en første basis.

Sofus Christiansen

Friedrich-Karl Holtmeier: Geoökologische Beobachtungen und Studien an der subarktischen und alpinen Waldgrenze in vergleichender Sicht.

Erdwissenschaftliche Forschung Bd. 8. nytteteori. Konkret eksemplificeret dette + 130 s., 37 fig., 96 fotos. 30 cm. DM 82,00.

Forfatteren har analyseret årsagerne til den forskellige højde af trægrænsen i Skandinavien og Alperne. I dette foreløbige arbejde gives en livlig beskrivelse af skovens kamp op ad fjeldet. Som ventet er skovgrænsen ikke simpelt bestemt af månedsmiddeltemperatur (10° i varmeste måned), men af mange fænomener, hvoriblandt så forskellige som vindslid, lavinehyppighed, konkurrerende græsser etc. ved siden af hovedfaktorer som vækstperiodens længde og forekomst af dræbende frost (specielt for unge træer).

Man venter spændt på flere resultater, når bl.a. planlagte kanadiske undersøgelser også inddrages; men allerede her foreligger der et bidrag til emnets belysning.

Sofus Christiansen

A. Aleksandrovic Minc: Die ökonomische Bewertung der Naturressourcen.

Petermanns geographische Mitteilungen, Ergz. bd. 277. VEB Hermann Haack, Gotha 1976. 255 s., 11 fig., 25 cm. M 53,40.

Vurdering af naturressourcerne er et vigtigt, ja skæbnsvangert problem, idet den måde, et samfund forholder sig til sin

naturgivne omverden på, enten kan føre til klog udnyttelse eller til rovdrift og ødelæggelse. Forfatteren giver en dybtgående både naturvidenskabelig og økonomisk analyse af ressourceproblemerne, samt en vurdering, baseret på socialistisk nytteteori. Konkret eksemplificeres dette på nogle udvalgte regioner i Sovjetunionen. Papir og udstyr vidner om respekt for ressourcerne.

Ruth Helkiær Jensen

G.E. Dalton (ed.): Study of agricultural systems.

Applied Science Publishers Ltd. London 1975. 441 s., talr. fig. og tvl. 23 cm. 12,00 Pund.

Systemtænkningen er stærkt på vej ind i landbrugsvidenskaben. I nærværende bog er samlet 29 bidrag i tre afdelinger: 1) om metodologi, 2) system-analysens praktiske anvendelse og 3) system-analysens anvendelse i forskningen.

Adskillige af bogens artikler indeholder inspirerende bidrag til belysning af de meget store muligheder, den ny retning indebærer. På grund af sin mangel på konkrete eksempler henvender bogen sig måske især til fagfolk.

Sofus Christiansen

Fr. Bartz: Die grossen Firchereiräume der Welt.

Bd. 3, Neue Welt und südliche Halbkugel. Bibliothek Geographischer Handbücher. Franz Steiner Verl. Wiesbaden 1974. 800 s., kort, diagr. og fotos. 24 cm. DM 130,00.

Med det foreliggende tredje og sidste bind af sin gennemgang af verdens fiskeri har Fritz Barth kort før sin død i 1970 fuldendt dette store værk, der af mange betragtes som hans vigtigste. Ligesom i de to tidligere bind omfattende det atlantiske Europa samt Middelhavsområdet, bd. II Sovjetunionen og Asien, behandles fiskerierhvervet fra såvel naturgeografiske som kulturelle aspekter og i sammenhæng med de historiske, sociale og økonomiske strukturer i de behandlede regioner.

Efter en generel indledning, der bl.a. omhandler fiskemels- og fiskeolieindustrierne, fjernfiskeriet, samt visse mere specielle fiskerityper (krebsdyr- og tunfiskeri m.m.) behandles de nordamerikanske fiskeriområder ud for de atlantiske og pacifiske kyster, Mellemamerikas og Sydamerikas fiskerier, de afrikanske fiskerier syd for Sahara og til slut Australiens og Océaniens fiskeri. Bogens sprog